

BÝT V BYTĚ

Výraz byt je spíše administrativním určením pro druh obydlí, formálním jazykem legislativy je jím prostorově vymezená část domu, jež je určena pro trvalé bydlení. V českém jazyce ale zároveň, snad spíše náhodou, je ze všech pojmů pro bydlení nejbližší onomu základu smyslu bydlení, tedy bytí. I v Heideggerově, architekty tak často citovaném, pojetí vztahu bytí

a bydlení ve stati *Básnický bydlí člověk* je v českém překladu stěžejní pojem „bytování“, který rozšiřuje pouhé bydlení na plnohodnotné bytí. *„Teprve básnění přede vším nechává vstoupit lidské bydlení do jeho bytování. Básnění je to, co v původním smyslu nechává člověka bydlet.“*

A byt opravdu je, či měl by se stát především místem bytí (ve smyslu Heideggerova aktivního bytí) zde na Zemi v celém jeho spektru, od roviny existenční až po existenciální. Kde ta existenční, velmi zjednodušeně řečeno, zajišťuje přežití, tedy střechu nad hlavou, teplo, bezpečí, případně určité pohodlí. Existenciální pak může obsahovat všechny nadstavby, obohacující náš život v emocionální, duševní a duchovní oblasti.

Byt nám může (musí) činnosti, které zde potřebujeme či chceme vykonávat, minimálně umožnit, tj. vytvořit pro ně fyzický rámec. Kvalitní architektura ale může (musí?) jít ještě o krok dál a v jejich vykonávání nám aktivně pomáhat. Anebo ještě dál – může nás dokonce i inspirovat k činnostem, které by nás bez jejího fyzického rámce ani nenapadly.

Dnešní doba, v níž i uprostřed jinak převládajícího blahobytu západní společnosti už jen samotná možnost bydlet, zejména ve městech, není pro zvětšující se počet lidí dostupná, navíc přidává k oné existenční rovině další, ještě před nějakou dobou neočekávaný rozměr.

Prezentace architektury bytu či bytového domu je obvykle soustředěná na vizualitu fotografií. Odborné architektonické časopisy upřednostňují fotografie nezařízených prostor, lifestyleové zase naopak co nejvíce vybavených nábytkem či dekorativními předměty. Prezentace doplňují výkresy a texty, které rovněž popisují převážně vizuální či konstrukční vlastnosti. Ani jedno ale nic neříká o bytí. O životě, který se v obydlích odehrává anebo může odehrávat. Dokonce i ta lifestyleově zařízená, jež, zahlcená spíše formál-

ním a efektním designem, často napovídají o životě dokonce ještě méně než prázdné prostory, které život alespoň mohou evokovat a ponechávat místo naší představivosti.

Jistě lze namítnout, že u novostavby, či dokonce teprve připravované stavby ještě nejde hovořit o aktuálním životě. Jiná situace ale je u onoho „může se odehrávat“. Tady se totiž jako architekti, investoři či stavitelé ocitáme na v textu již zmíněném poli, které je naším základním úkolem. A sice vytvořit architekturu, která svým fyzickým rámcem umožňuje, podporuje, a dokonce iniciuje podobu života v ní.

Navrhujeme-li bydlení pro konkrétního uživatele, musíme se umět ptát a naslouchat. Slyšet potřeby a přání, které umí vyslovit, a dokázat odhalit ty, které popsat nedokáže a možná o nich ani sám neví.

Navrhujeme-li investiční bydlení určené pro zatím neznámého uživatele, musíme pracovat s naší univerzální znalostí lidského žití. Praktického, emočního, duševního i duchovního. Umět i v odlišných životních stylech nalézt elementární vlastnosti způsobu bydlení – bytí –, které jsou často až překvapivě stejné, ať už v jednoduché garsonce, či v nadměrném mnohahopokojovém bytě, v různých místech světa, v naší době i v historii.

Musíme se v představách stát oním budoucím uživatelem (lépe zní prostě jen člověkem) a v prostoru myšlenkově pobývat. Usínat v tichu, číst si v zákoutí, setkávat se ve středu, dívat se z okna, prohlédnout skrz další prostory, dotýkat se rukou povrchů, stolovat o samotě i ve společnosti, soustředit se na práci, zastavit se v úžasu nad jemným tvarem stínu, napětím doteku dvou hmot, oblostí zdi, přesností ostří, tajemstvím škvíry...

V tuto chvíli by někdo mohl vyslovit obavy z jakéhosi sociálního inženýrství. Ale kouzlo je právě v tom dostat se až na hranici, která ještě není násilnou determinací, nabízí ale maximum svobodných možností.

Pokusme se tedy nahlédnout projekty publikované v tomto čísle časopisu věnovaném bytové výstavbě i tímto úhlem pohledu. Explicitně se o něm u většiny z nich pravděpodobně mnoho nedozvíme, přesto řada z nich toto bohatství bytí v sobě možná latentně skrývá, některé více, jiné méně. Popustme uzdu vlastní představivosti a zkusme v nich chvíli bydlet – být – a třeba i básnický bytovat.

doc. Ing. arch. Pavla Melková Ph.D.
MCA atelier s.r.o.